

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd yn Ystafell Gynhadledd 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun, Dydd Iau, 13 Rhagfyr 2012 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr William Cowie, Stuart Davies, Martyn Holland, Gwyneth Kensler a/ac Arwel Roberts.

Roedd Y Cynghorydd Colin Hughes yn bresennol fel Sylwedydd.

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd a Swyddog Monitro (RGW), Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd (SP) a Swyddog Gweinyddol (CW).

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr(wyr) Barry Mellor, Win Mullen-James, Bob Murray, Peter Owen a/ac Gareth Sandilands

2 PENODI IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD – penodi'r Cynghorydd S.A. Davies yn Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd am y flwyddyn i ddod.

3 DATGANIADAU O FUDDIANT

Ni chafwyd datganiadau o fuddiant personol na niweidiol mewn unrhyw fusnes a oedd wedi ei nodi i'w ystyried yn y cyfarfod.

4 MATERION BRYN YN ÔL CYTUNDEB Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw faterion y dylid eu hystyried, ym marn y Cadeirydd, fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

5 DYNODIAD PENNAETH Y GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Roedd copi o adroddiad gan Bennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd wedi ei glychredeg efo'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Esboniodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd (PGCaD) bod Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn cyfarwyddo'r Awdurdod Lleol i gael Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd (PGD). Cylch gwaith y PGD fyddai adolygu digonolrwydd yr adnoddau i gefnogi'r swyddogaeth ddemocratig, gyda phwyslais arbennig ar y broses graffu. Roedd yn ofynnol hefyd yn ôl y Mesur i'r PGD ddynodi

un o swyddogion y Cyngor i ymgymryd ag ystod o wasanaethau democrataidd. Byddai'r swyddog dynodedig yn cael ei alw'n Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.

Roedd y Cyngor Sir wedi penderfynu y byddai aelodaeth y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd (PGD) newydd yn cynnwys un ar ddeg o Gynghorwyr, gyda chydbwysedd gwleidyddol, na fyddai'n cynnwys Aelod Cabinet. Byddai dynodiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn swydd statudol, wleidyddol gyfyngedig a'i rôl fyddai ymgymryd â'r swyddogaethau a fynegir yn adran 9 y Mesur ac roedd manylion y swyddogaethau wedi eu cynnwys yn yr adroddiad.

Roedd Adran 8 (4) y Mesur yn datgan na châi'r Cyngor ddynodi unrhyw un o'r canlynol fel Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd:-

- Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig
- Swyddog Monitro
- Prif Swyddog Cyllid

Roedd paragraff 3.18 y Canllawiau Statudol ar gyfer Mesur 2011 yn datgan 'mewn llawer o achosion, fe fydd yna berson amlwg sydd eisoes yn cyflawni rhan helaeth o swyddogaeth y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd. Byddid yn disgwyl i Bennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig argymhell pwy fyddai'n ymgeisydd addas i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.'

Roedd llawer o Awdurdodau Lleol wedi dynodi'r swyddog a oedd yn uniongyrchol gyfrifol am reoli gwasanaethau democrataidd/pwyllgor. Byddai hyn yn osgoi dyblygu a gwrthdaro potensial rhwng darpariaeth y gwasanaeth a swyddogaethau statudol sydd yr un yn eu hanfod. Yn ogystal byddid yn osgoi unrhyw risg o ddyblygu swyddogaethau, cyngor a llinellau rheolaeth y gwasanaeth. Er na allai'r Swyddog Monitro fod yn Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd nid oedd yna unrhyw gyfyngiad ar i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd adrodd yn uniongyrchol i'r Swyddog Monitro.

Hysbyswyd y Pwyllgor fod ymgynghoriadau wedi eu cynnal yn unol â'r Canllawiau Statudol ar gyfer Mesur 2011. Roedd Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig ac Aelodau eraill CET wedi eu hymgyngori. Roedd CET wedi argymhell dynodi Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd yn Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.

Rhoddodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd amlinelliad byr o swyddogaeth a chylch gwaith y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ac, yn dilyn trafodaeth fer:-

PENDERFYNWYD – bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn cytuno i ddynodi Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd y Cyngor yn 'Bennaeth Gwasanaethau Democrataidd' y Cyngor i ddibenion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

6 YMGYNGHORIAD AR GYDBWYLLGORAU CRAFFU AC ADRODDIADAU BLYNYDDOL GAN AELODAU

Roedd copïau o adroddiad gan Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd wedi eu cylchredeg efo'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Craffu ar y Cyd

Esboniodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd fod Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol 2011 yn grymuso Gweinidogion Cymreig i wneud rheoliadau i ganiatáu i ddau neu fwy o Awdurdodau Lleol benodi Cyd-bwyllgor Trosolwg a Craffu ac i roi canllawiau statudol y bydd yn rhaid i'r Cydbwyllgorau Trosolwg a Craffu eu hystyried wrth ymarfer eu swyddogaethau. Roedd Adran 5 hefyd yn grymuso'r Gweinidogion Cymreig i roi canllawiau statudol y bydd yn rhaid i'r Awdurdodau Lleol eu hystyried wrth wneud trefniadau ar gyfer cynhyrchu adroddiadau blynyddol dan Adran 5.

Roedd Llywodraeth Cymru'n cynnal ymarferiad ymgynghori'n gyfredol i gael barn ar y Cydbwyllgorau Craffu, Atodiad 1, a chynhyrchiad Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau, Atodiad 2. Gellid trosglwyddo unrhyw farn a fynegir gan y Pwyllgor i Lywodraeth Cymru. Cadarnhawyd y byddid yn cyflwyno adroddiad tebyg i Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu ar Ragfyr 13^{eg}, 2012 er mwyn sylwadau ar y trefniadau Craffu ar y cyd.

Rhoddodd y Mesur rym i ddau neu fwy o Awdurdodau Lleol ffurfio Cydbwyllgorau Craffu i gryfhau trefniadau craffu drwy hyrwyddo cydweithredu a rhannu arbenigedd craffu. Byddai Cydbwyllgorau'n ei gwneud yn haws craffu gwasanaethau neu faterion a oedd yn torri ar draws ffiniau daearyddol. Roedd y Canllawiau drafft yn rhoi enghreifftiau o achosion lle gallai Cyd-bwyllgor fod yn briodol ac roedd y rhain wedi eu hamlinellu yn yr adroddiad.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cynghorydd M.L. Holland, rhoddodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd amlinelliad o'r Mesur a oedd yn datgan y gall Awdurdodau Lleol benodi Cydbwyllgorau Craffu Trosolwg ond ni fyddai yna unrhyw rwymedigaeth i wneud hynny. Cyfeiriodd at ddarpariaeth gwasanaethau rhanbarthol ac isranbarthol, a allai elwa o drefniadau craffu ar y cyd, ac at fater personau dynodedig. Esboniwyd y byddai yna Orchymyn a fyddai'n nodi cyrff cyhoeddus eraill a allai fod yn destun craffu ar y cyd. Ni allai Cyd-bwyllgor Craffu ddelio â materion y gellid eu hystyried gan y 'Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn', (Pwyllgor Craffu Partneriaethau yn Sir Ddinbych), dan Ddeddf Heddlu a Chyfiawnder 2006. Roedd y rhain yn cynnwys gwaith y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a gwahanol faterion trosedd ac anhrefn lleol.

Mynegwyd pryderon gan y Cynghorydd W.L. Cowie ynglŷn ag adnoddau staffio, y posibilrwydd o ddyblygu gwaith a'r cynnydd mewn costau o ganlyniad. Cyfeiriodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd at y gefnogaeth ddeddfwriaethol a darpariaeth y pwerau priodol i sicrhau effeithiolrwydd y broses graffu ar y cyd. Esboniodd y Cynghorydd G.M. Kensler bod lefel y gefnogaeth graffu a ddarperir gan rai awdurdodau lleol eraill yng Ngogledd Cymru'n fwy na'r gefnogaeth yn Sir Ddinbych, gan gyfeirio'n arbennig at lefelau staffio. Cyfeiriodd at

sylwadau diweddar gan y Prif Weithredwr ynglŷn â'r angen i gymedroli costau drwy leihau nifer y cyfarfodydd a gynhelir, ac mewn ymateb i awgrym y dylid cyflwyno fideo-gynadledda i isafu costau teithio. Esboniodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd nad oedd y cyfleuster yma ar gael ar hyn o bryd ar gyfer cyfarfodydd fel Cyd-bwyllgorau Craffu ond gellid ei ddefnyddio ar gyfer Gweithgorau neu Is-bwyllgorau. Esboniodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd bod Gwasanaeth Gwella Effeithiolrwydd Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru'n cael ei redeg gan Gyd-bwyllgor, a theimlai'r Cynghorydd Kensler y dylai'r Pwyllgor Addysg Rhanbarthol fod yn destun craffu gan Sir Ddinbych a chraffu ar y cyd, o bosib. Esboniodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd y byddai ffurfiant Pwyllgor felly'n amodol ar ystyriaeth gan y Pwyllgorau Craffu unigol.

Mynegodd y Cynghorydd M.L. Holland bryder ynglŷn â chyfarwydddebau a roddwyd gan Lywodraeth Cymru ynglŷn â chydweithio. Amlygodd yr angen i archwilio rheolaeth Pwyllgorau mewnol cyn eu craffu gan gyrff a sefydliadau allanol. Fodd bynnag, teimlai'r Cynghorydd Holland y byddai cyd-graffu materion traws-ffiniol yn fuddiol ac fe allai fod yn effeithiol. Cyfeiriodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd at y Rheoliadau Drafft a oedd yn amlygu'r angen am gytundeb rhwng yr holl fuddgyfranogwyr, yn enwedig o ran y Telerau Gorchwyl, cyn creu Cyd-bwyllgorau.

Esboniwyd, oherwydd y cymhlethdod ychwanegol wrth sefydlu a rhedeg Cyd-bwyllgor Craffu, bod y Canllawiau'n argymhell cwmpasu amlinellol i helpu i bennu a ddylid sefydlu Cyd-bwyllgor ai peidio, ac i bennu a oedd angen pwyllgor ad-hoc neu bwyllgor sefydlog. Roedd dull rheoli prosiect wedi ei argymhell yn gryf i sicrhau cyfarfod ag amcanion.

Byddai oblygiadau adnoddau potensial o sefydlu a chefnogi Cyd-bwyllgorau Craffu'n golygu gwaith ychwanegol i swyddogion cynorthwyol, ac fe'i hystyrid yn rhan o broses asesu'r Cyngor. Gellid rheoli hyn gan fwyaf drwy gymorth ar gyfer adroddiadau blynyddol sy'n seiliedig ar y broses ond byddai effaith Cyd-bwyllgorau Craffu'n dibynnu ar raddfa a chwmpas y gweithgareddau. Byddai cefnogi'r broses o adroddiadau blynyddol a chymeradwyo'r cynnwys i'w gyhoeddi'n golygu amser ychwanegol y swyddog, yn enwedig yn y flwyddyn gyntaf. Dylid cynnwys y costau o fewn adnoddau presennol a'i adolygu wrth i'r broses ddatblygu. Fodd bynnag, byddai gofynion ychwanegol a allai fod yn ganlyniad i'r gweithgareddau hyn, yn golygu bod llai o adnoddau ar gael mewn mannau eraill, yn enwedig o ran y darpariaethau craffu.

Adroddiadau Blynyddol

Esboniodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ei bod yn ofynnol yn ôl y Mesur i bob Awdurdod Lleol gael trefniadau i bob Aelod wneud adroddiad blynyddol ar eu gweithgareddau yn eu rôl fel Cynghorydd, ac i gael cyfle cyfartal i gyhoeddi pob un o'r adroddiadau hynny. Byddid yn addasu gwefan Sir Ddinbych i gynnwys gwybodaeth am yr adroddiadau blynyddol ac ym mhle y gellid eu cyrchu.

Roedd y Canllawiau Statudol drafft yn caniatáu i Awdurdodau Lleol roi cyfyngiadau ar gynnwys yr adroddiadau a ddylai fod yn ffeithiol ac yn debygol o fod yn troi o gwmpas cyfarfodydd, digwyddiadau, cynadleddau, hyfforddiant a datblygu. Dylai

cynhyrchu templed i'w ddefnyddio i gwblhau adroddiadau blynyddol gynorthwyo Aelodau i gwblhau eu hadroddiad â'r wybodaeth briodol. Yn seiliedig ar y Canllawiau mae'r meysydd y gellid eu defnyddio fel prif benawdau templed wedi eu hymgorffori yn yr adroddiad, a gallai'r templed gynnwys gwybodaeth safonol ar flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor ar gyfer adroddiad pob Aelod. Gan fod yna gyfyngiadau arbennig ynglŷn â'r hyn y gellid ei gynnwys mewn Adroddiad Blynyddol byddai angen adolygiad neu gyfnod golygu cyn cyhoeddi. Byddai hyn yn sicrhau bod y cynnwys yn cydymffurfio â Chanllawiau Statudol ac unrhyw gyfyngiadau a roddir gan y Cyngor.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cynghorydd W.L. Cowie ynglŷn â'r gofyniad i Gynghorydd gynhyrchu Adroddiad Blynyddol, rhoddodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd fanylion geiriad y Mesur fel y'i hamlinellir yn 4.5 yr adroddiad. Mynegodd Aelodau'r Pwyllgor eu cefnogaeth i ddarpariaeth yr Adroddiadau Blynyddol. Yn ateb i gwestiwn gan y Cynghorydd G.M. Kensler ynglŷn â darpariaeth Adnoddau staffio, cyfeiriodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd at Ddatganiad y Prif Swyddog Cyllid a oedd yn dynodi y byddai prosesu a chymeradwyo cynnwys i'w gyhoeddi'n golygu amser ychwanegol swyddog yn ystod y flwyddyn gyntaf.

Esboniodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd y byddai angen ymateb yr ymgynghoriad erbyn Rhagfyr 21^{ain} 2012. Cadarnhaodd fod gan yr Aelod Arweiniol yr awdurdod dirprwyedig i gyflwyno ymateb a gellid ymgorffori barn a phryderon a fynegwyd gan y Pwyllgor yn yr ymateb. Yn dilyn trafodaeth bellach:-

PENDERFYNWYD – yn amodol ar yr uchod, bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd:-

- (a) Yn nodi'r Canllawiau Statudol ar gyfer Cydbwyllgorau Trosolwg a Chraffu,
- (b) Yn nodi'r Canllawiau Statudol drafft ar gyfer Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau Awdurdod Lleol;
- (c) Y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i baratoi templed gyda meysydd priodol (e.e. presenoldeb mewn cyfarfodydd) sydd wedi eu poblogi ymlaen llaw ar gyfer eu defnyddio gan Aelodau wrth gwblhau eu Hadroddiadau Blynyddol.

7 **BLAENRAGLEN WAITH**

Mae copi o adroddiad gan y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd, a oedd yn amlinellu rôl y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ac yn gofyn am ystyriaeth materion yn y dyfodol i'w hystyried gan y Pwyllgor, wedi ei ddosbarthu efo'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yr adroddiad ac esboniodd, gan mai dyma gyfarfod cyntaf y Pwyllgor, y'i hystyrid yn briodol trafod ei gylch gwaith a datblygu blaenraglen waith.

Cyfeiriodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd at ddyluniad a chynhyrchiad templed i gynorthwyo Aelodau wrth gwblhau eu hadroddiadau blynyddol a gellid cyflwyno'r templed unwaith y byddai wedi ei gwblhau, i'r Pwyllgor ar gyfer sylwadau

ac awgrymiadau. Cytunwyd hefyd, yn dilyn y cyfnod ymgynghori, bod manylion sy'n ymwneud â'r canllawiau terfynol ar gyfer craffu ar y cyd ac adroddiadau blynyddol yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor.

Esboniodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd fod arolwg wedi ei gynnal yn ystod tymor pob Cyngor i geisio barn a gofynion Aelodau Etholedig o ran amserlen a hyblygrwydd cyfarfodydd y cyngor o ran amllder, amseriad a lleoliad. Cadarnhaodd fod tua hanner yr Aelodau wedi ymateb i'r arolwg ac awgrymodd bod y Pwyllgor yn ystyried yr ymateb pan y'i derbynnir ac yna roi argymhellion i'r Cyngor llawn. Cytunodd y Pwyllgor i Arweinwyr Grwpiau gael eu darparu â manylion yr Aelodau nad oedd wedi ymateb hyd yma.

Yn ateb i gwestiynau gan y Cyngorydd M.L. Holland, rhoddodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd fanylion Telerau Gorchwyl y Pwyllgor a oedd yn cynnwys adolygu digonolrwydd a darpariaeth staff, llety ac adnoddau eraill gan yr Awdurdod i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd, yn enwedig cymorth craffu, gweinyddiad pwyllgorau a gwasanaethau aelodau. Ni wnâi'r Pwyllgor benderfyniadau terfynol o ran y materion hyn ond gallai drafod â'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, y Prif Swyddog Cyllid ac Aelodau Arweiniol priodol a chyflwyno adroddiadau ffurfiol ar y materion hyn i'r Cyngor llawn.

Esboniodd y Cyngorydd C. Hughes, er bod cymorth craffu yn Sir Ddinbych wedi bod yn dda iawn, roedd lefel cymorth a darpariaeth adnoddau wedi bod gryn lawer yn is na'r hyn a ddarperir gan Awdurdodau Lleol eraill. Cytunai Aelodau bod adroddiad i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn nodi'r adnoddau a'r cymorth a ddarperir ar gyfer craffu yn Sir Ddinbych, ynghyd â chymariaethau ag Awdurdodau Lleol eraill yng Ngogledd Cymru.

Yn ateb i bryderon a fynegwyd gan y Cyngorydd A. Roberts ac M.L. Holland, rhoddodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd fanylion y rheolau sy'n ymwneud â gofynion presenoldeb Aelodau, a oedd yn datgan na ellid diarddel Cyngorydd am ddiffyg presenoldeb os oedden nhw wedi mynychu un cyfarfod yn ystod cyfnod o chwe mis. Cadarnhaodd fod yna broblemau'n ymwneud â chreu diwylliant ynghylch presenoldeb Aelodau yng nghyfarfodydd y Cyngor a allai olygu ymyriad Grŵp ynglŷn ag Aelodau ar Bwyllgorau.

Yn dilyn trafodaeth fer:-

PENDERFYNWYD –

- (a) *Cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn nodi'r adnoddau a'r cymorth a ddarperir ar gyfer craffu yn Sir Ddinbych, ynghyd â chymariaethau gydag Awdurdodau Lleol eraill yng Ngogledd Cymru;*
- (b) *Yn dilyn y cyfnod ymgynghori, bod adroddiad yn nodi'r canllawiau terfynol ar gyfer caffael ar y cyd ac adroddiadau blynyddol yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor;*
- (c) *Bod copi o'r templed, o'i gwblhau, yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ar gyfer sylwadau ac awgrymiadau;*

- (d) *Cyflwyno adroddiad yn nodi gofynion Aelodau o ran amserlen a hyblygrwydd cyfarfodydd y cyngor o ran amllder, amseru a lleoliad, i'r Pwyllgor cyn rhoi argymhelliad i'r Cyngor llawn o ran y materion hyn;*
- (e) *Arweinwyr Grŵp i'w darparu â manylion yr Aelodau nad oedd eto wedi darparu ymateb i'r arolwg diweddar.*

Daeth y cyfarfod i ben am 11.10 a.m.

.....